

IDEA

Główną zasadą jaką starano się zrealizować w projekcie była dywersyfikacja funkcji i formy działek w tym fragmencie miasta. Całość tego przedsięwzięcia mogłaby być niezależna od czasu w jakim będzie realizowany projekt byleby zasady kompozycji urbanistycznej jako naczelną wytyczną planistyczną była realizowana zgodnie z planem.

Kompozycja urbanistyczna – koncepcja zagospodarowania terenu.

Kompozycja urbanistyczna prezentowanego projektu jest połączeniem co najmniej dwóch czynników:

- nadrzędnych: które wynikają z analizy stanu obecnego i uwzględniają istniejące elementy funkcjonalne bądź obiekty zabytkowe oraz główne ciągi komunikacji kołowej i pieszej w tym rejonie oraz czynników własnościowych, które wynikają z zastanego podziału własności.

Nałożenie na siebie obu tych czynników stało się motywem dla działań przestrzennych w tym rejonie. Stąd bierze się między innymi podział terenu nową drogą tranzytową w kierunku południowym, uzasadnienie formalne kierunku poprowadzenia tej drogi objaśniono w akapicie: komunikacja. Następnie wyznaczenie nowych kierunków komunikacji pieszej i lokalnej w tym obszarze. Niebagatelnym czynnikiem kształtotwórczym jest istniejący Park Jakubowskiego tzw. Planty Kolejowe.

Uwzględnienie tych czynników jako ważnych elementów mających wpływ na kształt oraz powtórne nałożenie ich na teren opracowania wyznacza pola podobne do tych jakie znajdują się w parku tyle, że w o wiele większej skali. Ten sposób współistnienia form inżynierskich z naturą ma swoją nazwę: mimetyzm. Natomiast sposób realizacji tego kierunku w sztuce i architekturze określa jeszcze dodatkowe aspekty tego działania, które wywiedzione są bezpośrednio z formy (homografia – upodobnienie tektoniki) lub barwy (homochromia - upodobnienie koloru).

Z tych właśnie kierunków skorzystano w budowie formy architektonicznej projektowanych budynków – w ten sposób nawiązują one dialog z zielenią istniejącego parku.

Algorytm ten stanowi kanwę do podziału tego terenu na kwartały mniej więcej w rytmie jaki występuje w obszarze starego miasta. Dodatkowo starano się nałożyć i skorygować ten układ z podziałem własności.

Proponowany podział na kwartały nowej części miasta nawiązuje do podziałów jakie występują w sąsiedztwie. Natomiast forma tych zespołów jest nowa i powinna być nowoczesna. Jedyne wyjątkiem w tym zbiorze stanowi kwartał Nowego Browaru, który stylistycznie i epokowo należy do zespołu śródmieścia. Natomiast nowe kwartały oddzielone są projektowaną drogą i stanowią przejście w rejon miasta o nowej stylistyce. Część ta leży na obrzeżu parku i nawiązuje do niego formalnie oraz funkcjonalnie.

Architektura

Wprawdzie projekt z definicji ma charakter urbanistyczny i posługuje się skalą urbanistyczną, niemniej jednak walory architektoniczne i stylistyczne są lub mogą być widoczne również w tej skali. W projekcie wyodrębniono trzy główne strefy działań w tym zakresie. Architektura obiektów zlokalizowanych na obrzeżu opracowania terenu Zabłocia i ul. Towarowej. Obszar ten nie jest objęty ochroną konserwatorską jednak ochrona panoramy dostosowała wysokości i formę budynków zgodnie z założeniami planu dla tego rejonu.

Obiekty projektowane na styku nowej i starej tkanki miejskiej nawiązują zarówno skalą jak i materiałem do otoczenia (cegła palona, cegła zendrówka – charakterystyczna dla tego miasta). Trzecia grupa obiektów znajduje się na pograniczu miasta i terenów zielonych Plant Kolejowych.

Architektura obiektów w tej części nawiązuje do tej właśnie materii. Dlatego m.in. wynoszące się ponad gabaryt pierzei (15/18m) obiekty mają formę zielonych kurhanów gdzie znajdują się te funkcje, które wymagają odpowiedniej wysokości. Boczne połączenia zielonych kopców pokryte są zielenią płożącą – winobluszcz, bądź pokrycia dachowe tych połączeń reagują z atmosferą tworząc na ich powierzchni amalgamat.

Generalne założenia programowe:

Program i dyspozycja przestrzenna nowego kwartału na miejscu obecnego dworca autobusowego.

A. Kwartał ten został przetworzony na tzw. **salon miasta** (City Hall).

Pawilon ten poświęcony jest sławnym Tarnowianom bądź osobom, które w różny sposób związane są z miastem. Miasto Tarnów od zarania dziejów było miastem wielonarodowościowym. Łemkowie, Cyganie, Tatarzy, Turcy, Węgrzy, Włosi, Ukraińcy, Żydzi byli związani z tym miastem. Dla wzmocnienia fenomenu kulturowego obiekt w swojej centralnej części posiada wyniesienie umożliwiające instalację wahadła Foucault'a jako symbolu otwartości i dialogu między kulturami. Ponadto przewidziano Panteon Tarnowian, którzy wstawili to miasto swoją twórczością i dokonaniem, lista obywateli Tarnowa. Program ten stanowi tzw. motyw tworzący (Live motive) tego kwartału. Ważnym dopełnieniem funkcjonalnym miejsca jest lokalizacja w wysokim parterze oraz na poziomie -1 powierzchni handlowych i usługowych wyselekcjonowanych sieci usług. Bliskość węzłów komunikacyjnych upoważnia to miejsce do lokalizacji tego typu funkcji. Ponadto przewidziano dwa poziomy parkingów przy czym ten zlokalizowany na dachu stanowi tzw. zielony parking, który mógłby być dostępnym wjazdem przez estakadę wzdłuż wiaduktu kolejowego nad ulicą Krakowską. Natomiast parkingi podziemne mogłyby być dostępne z rejonu Placu Dworcowego.

B. Funkcją przewodnią kwartału B jest **kultura wysoka i sztuki wizualne**. Tarnów ma ambicje stania się miastem festiwalowym. Byłoby to w przyszłości dobre zaplecze dla tej instytucji. Oprócz cyklicznych festiwali, na co dzień w kwartale znajdują się 4 kina o różnej pojemności. Zlokalizowane są w centralnej części bryły, tak aby ich kubatura nie przekroczyła wysokości 20m. Kina otwierają się swoimi przestrzeniami publicznymi w kierunku Parku Jakubowskiego, gdzie wzdłuż skarpy graniczącej z zielenią zlokalizowano pasaż galerii i kawiarni na wolnym powietrzu. Ważnym elementem przestrzennym dla tej części założenia jest lub będzie mały komin – pozostałość po laboratorium Krzyżanowskiego. Jest on znacznie niższy od tego, który zdobi portal wejściowy do kwartału „Browar Sanguszków” niemniej jednak stanowi dobry motyw na wejściu do kwartału od strony kościoła OO Misjonarzy przy ul. Krakowskiej. W kwartale tym znajdują swoje miejsce i uzasadnienie funkcjonalne restauracje w różnym stylu i o różnych smakach kuchni regionalnych. Oczywiście jak w pozostałych kwartałach handel i usługi zajmują całą linię brzegową ul. Krakowskiej i nowoprojektowanej. Część usług i handlu zlokalizowano także na kondygnacji -1 oraz na antresoli.

B'. „Misa z Teatrem” - Stanowi ona zwieńczenie stadionu wywiedzonego z rzymskich tradycji w kształcie podkowy skierowanej na płytę stadionu w mieście. Misa teatru zagłębiona jest w części proscenium na głębokość ok. 4 m. Zagłębienie to pozwala na umieszczenie zaplecza dla sportowców i aktorów. Projektowane wcięcie pod płytę stadionu pokrywa się mniej więcej z polem podbramkowym stadionu sportowego. Zagłębienie teatru pozwala dodatkowo na obniżenie jego wyniesienia przy zapewnieniu odpowiedniej pojemności widowni. Proponowana

funkcja obiektu to widowiska na wolnym powietrzu, festiwale, kino plenerowe, muzyka i oczywiście teatr. W specyficznym ujęciu inscenizacji widowiska polem gry może być cała płyta stadionu.

nota – Ta część kwartału nie zawiera przestrzeni komercyjnych.

C. Kwartal Stary Browar Sanguszków

Założeniem projektu tego kwartału było wskrzeszenie atmosfery i funkcji jaką w przeszłości stanowił dla miasta Browar Rodziny Sanguszków po którym zachował się jedynie **komin**. To właśnie on jest głównym motywem nie tylko tego kwartału ale całego założenia urbanistycznego. Dodatkowym tworzywem dla tego miejsca jest **cegła** jako charakterystyczny materiał budowlany w tym czasie i regionie.

Funkcjonalnie kwartał ten stanowi kontynuację tkanki miejskiej w aspekcie funkcjonalnym, stylistycznym i materiałowym. Przewiduje się dla tego miejsca funkcje reprezentacyjne i usługi o podwyższonym standardzie. Generalnie wysoki parter wraz z tzw. piano nobile przeznaczono na salony firmowe, sklepy haute couture itp.

D. Aquapark, Basen kryty, SPA, fitness

Kwartal poświęcony jest kulturze fizycznej, odnowie biologicznej i relaksowi w atmosferze wody. Lokalizacja tej funkcji wynika m.in. z sąsiedztwa planowanego w tym miejscu i dużego zespołu biurowego w rejonie ul. Towarowej. W dalekiej perspektywie służyć mieszkańcom nowej części miasta z sąsiednich terenów Zabłocia. W programie tego kwartału przewidziano główny element funkcjonalny to jest krytą pływalnię oraz baseny towarzyszące funkcji Aquaparku. Ponadto przewidziano różnego rodzaju usługi i powierzchnie przeznaczone do czynnej i biernej rekreacji w środowisku wodnym np. termy, sauny, banie, hammam itp. Podobnie jak w kwartale sportowym część handlowo usługowa zlokalizowana jest na obrzeżu ciągów pieszych lub dostępnych z głównej ulicy.

E. Zielony krater sportu. Zielony krater sportu przeznaczono na różnego rodzaju zajęcia sportowe w szerokim aspekcie kultury fizycznej realizowanej poprzez gry zespołowe pod dachem i nie tylko. Z tego m.in. powodu kwartał ten ma mocne połączenie z otwartym terenem sportowym jakim jest płyta stadionu. Głównym elementem tworzącym strukturę tego bloku – kwartału jest hala sportowa o wymiarach np. boiska do piłki ręcznej wraz zapleczem. Powierzchnia ta pozwala przy tym na organizowanie innych widowisk sportowych wymagających mniejszego pola gry. Na dachu hali w osłonie wyniesionych ponad dach połaci krateru zlokalizowano otwarty teren dla gier sportowych nie wymagających dużego obciążenia siłami dynamicznymi jak np. tenis. Ponadto lokalizacja kortów tenisowych na dachu hali stanowi pewnego rodzaju ekwiwalent za włączenie istniejących kortów ziemnych w zespół parkowy.

Połacie krateru otaczają korty tenisowe z trzech stron w formie podkowy, które skierowana jest w stronę stadionu. Na fragmencie połaci od strony boiska piłkarskiego zlokalizowano trybunę w formie balkonu otwartą w stronę stadionu. Zaś mniejsza trybuna kortów tenisowych zlokalizowana jest na antresoli. Wnętrze krateru otoczone jest ścianami zielonymi, po których pnie się winobluszcz lub inna roślina przyjazna dla tego wnętrza. W okresie zimowym korty mogą być zamieniane na lodowisko. Kształt krateru pozwala na wyizolowanie przestrzeni dla widowisk o dużym natężeniu hałasu.

F. Zespół Administracyjny Zabłocie

Miejsce takie wyznacza geometria nowej drogi prowadzonej w kierunku południowym pozwala ulokować w tym rejonie obiektów administracyjnych. Miejsce dobrze usytuowane eksponowane od strony kolei i nowej projektowanej drogi. Jest dobrym adresem dla tego typu instytucji.

G. Nowy Dworzec Autobusowy.

Lokalizacja nowego Dworca autobusowego po południowej stronie torów kolejowych wydaje się być logiczna tym bardziej, że zlokalizowano tam już system park & ride. Sąsiedztwo obu dworców PKP i dworca autobusowego mogłoby stanowić dobre połączenie funkcjonalne gdyż pierwszy krok został już wykonany w postaci przejścia podziemnego. Logicznym działaniem byłoby bezpośrednie połączenie podziemnym tunelem obu hal wejściowych dworca kolejowego i zespołu dworców autobusowych.

H. Zespół mieszkaniowo – biurowy.

Zespół biurowy zlokalizowany jest w rejonie ulicy Towarowej. W projekcie przewiduje się oddzielenie strefy mieszkalnej od strefy biurowej. Linia podziału przebiega właśnie wzdłuż ulicy Towarowej. Zespół ten stanowi pas izolacji akustycznej od magistrali kolejowej. Usytuowanie budynków biurowych i ich wzajemna relacja rozprasza fale akustyczne poprzez skrzywienie ich względem siebie ale nie zasłania widoku na Stare Miasto. Budynki mieszkalne zlokalizowano po północnej stronie ulicy Towarowej. Istotną propozycją dla tej części opracowania jest pozyskanie i włączenie prawobrzeżnej strony potoku Wątok jako pasa zieleni rekreacyjnej w połączeniu z blokiem zielonym Starego Cmentarza. Pozostawiono jednak na tym terenie obiekty o charakterze pałacowym w otulinie parku. Osią nowego założenia parkowego w tym miejscu jest rzeka Wątok.

Komunikacja

Podstawowym problemem, który determinuje prawidłowy rozkład funkcji na tym terenie jest komunikacja. W prezentowanym projekcie zaproponowano rozwiązania komunikacyjne, które mogłyby być rozważone co najmniej w dwóch fazach.

- a) projekt rozwiązania skrzyżowania ulic: Krakowska, Narutowicza, Sikorskiego,
- b) podłączenie komunikacyjne w kierunku południowym,
- c) przeniesienie dworca autobusowego w okolice park & ride.

Ad. A) Propozycja lokalizacji ronda na tym ważnym dla miasta skrzyżowaniu była już rozważana w planach w przeszłości. W prezentowanym projekcie przedstawiono inny wariant tego skrzyżowania, w którym jest ono dwupoziomowe z ruchem tranzytowym pod ziemią przy zachowaniu ruchu komunikacji publicznej na poziomie terenu. Dodatkowym ważnym elementem projektu dla tego skrzyżowania jest wprowadzenie nowej drogi wyjazdowej w kierunku południowym. Jak zaznaczono na wstępie rozwiązanie to może funkcjonować w początkowej fazie projektu jako skrzyżowanie jednopoziomowe z ruchem okrężnym. Jednak walorem rozwiązania dwupoziomowego na przyszłość jest to, że można w ten sposób obsłużyć wszystkie wjazdy na parkingi podziemne w tym rejonie wraz z parkingiem podziemnym na Placu Kościuszki.

Ad b) Ważnym dla tego miejsca jest połączenie w przyszłości ronda przy ul. Krakowskiej z Dzielnicą Zabłocie oraz Węzłem Tuchowskim i obwodnicą Kraków – Rzeszów. W projekcie przedstawiono rozwiązanie przeprawy nad koleją przy pomocy estakady a nie tunelem (długość tunelu, wysoki poziom wód gruntowych, depresyjny nastrój itp.). Za rozwiązaniem przejazdu nad terenami przemawia także to, że z tego miejsca i tej wysokości (ok. 10m) roztacza się jedna z

najatrakcyjniejszych ekspozycji panoramy centrum miasta. Dla najbardziej ekonomicznej lokalizacji estakady wybrano największe możliwe miejsce zwężenia torów i trakcji elektrycznej.

Ad. C) Zmiana lokalizacji dworca autobusowego i przemieszczenie go na w rejon Zabłocia może być planem na przyszłość. Jednak gdyby takie rozwiązanie miało być realizowane należałoby zarezerwować na to działanie już teraz teren – najlepiej w bezpośrednim połączeniu z parkingiem park&ride od strony zachodniej. Funkcjonalnie natomiast znacznie lepsza lokalizacja dworca autobusowego byłaby od strony wschodniej tego parkingu. Przemawia za tym bezpośrednia łączność hallu dworca kolejowego z takim samym holem na dworcu autobusowym połączone przejściem podziemnym.

Jeśli nawet istnieje obiektywna przeszkoda w realizacji celu w postaci podziemnej infrastruktury, należałoby rozważyć rozwiązanie techniczne, które umożliwiłoby realizację logicznego związku funkcjonalnego obu dworców PKP i autobusowego.

Oprócz strategicznych decyzji planistycznych w zakresie komunikacji w tym rejonie wprowadzono pewne zmiany organizacji ruchu w rejonie ul. Towarowej, bocznej która podłączona jest do przejazdu z Al. Tarnowskich i biegnie wzdłuż nasypu kolejowego i starego cmentarza aż do placu dworcowego PKP. Połączenie to obsługuje nową zabudowę mieszkaniową w tym rejonie oraz zespół biurów usytuowanych wzdłuż linii kolejowej.

Innym novum w zakresie komunikacji w okolicy istniejącego dworca jest propozycja wprowadzenia estakady nad ulicą krakowską, która jest równoległa i styczna do wiaduktu kolejowego. Połączenie to przewidziano jako wjazdy na dach obiektu City Hall który wg. projektu jest zlokalizowany w miejsce dworca autobusowego.

Trasy rowerowe i główne ciągi piesze w tym rejonie podane w rozdziale zieleń i rekreacja.

Istotnym czynnikiem formalnym, który zdecydował o kierunku przeprowadzenia drogi na południe jest ważna dla Tarnowa oś w stronę wzgórza Góry Marcina oraz ruin zamku, które w przyszłości mogą stanowić ważny cel turystyczny. Odkrycie tej osi jest równie ważne jak oś widokowa ulicy Krakowskiej, której początek sięga Zbylitowskiej Góry i Zgłobic od strony zachodniej.

TARNINTAR

Niewiele miast na świecie posiada w swojej strukturze centrum tak gigantyczny **znak** – **pieczęć** na ziemi, jak **Tarnów**.

W proporcji do skali miasta **potężny krąg** o średnicy pół kilometra może być już widoczny z kosmosu. Powstały w wyniku geometrii szlaków kolejowych okół może być tu wykorzystany jako **element kompozycyjny dla miasta w skali makro urbanistycznej**.

Byłoby nawet właściwym aby właśnie ten **motyw** i to miejsce stało się **znakiem miasta**, nie tylko z racji swojej **geometrii** lecz także z **treści** jaką miałyby otaczać. Mogłaby to być np. **plantacja tarniny**, ostrokrzewu dziko rosnącego w przeszłości w okolicach Tarnowa – nomen omen zawartego w samej nazwie miasta. Nie tak daleko już od paraboli z nieistniejącym już zakładem przetwórstwa owoców „OWINTAR”.

Wystarczyłoby zmienić nazwę dla tej plantacji i nadać jej inną – „TARNINTAR” i zacząć wytwarzać najlepsze nalewki z Tarniny na cały świat. Byłby to szczególny **Landmark miasta** i jego **znak handlowy**.

Realność ekonomiczna proponowanych rozwiązań:

Jak wspomniano w opisie przedstawiany projekt przewiduje nie tylko etapowanie całej inwestycji w skali miasta (co jest oczywiste ze względu na zakres i obszar) ale zakłada również i to, że niektóre elementy tego projektu będą realizowane w miarę rozwoju tego rejonu w przyszłości. Intencją projektodawcy było przedstawić plan przyszłościowy i jako taki widnieje na planszach. Jednak każde z tych rozwiązań jest trójwymiarowe. Należy to rozumieć, że poprzez odpowiednie działanie możemy na tej samej geometrii np. drogi uzyskać rozwiązanie jedno lub dwupoziomowe. Dotyczy to np. ronda przy ul. Krakowskiej, które na planszy zostało przewidziane jako dwupoziomowe w przyszłości lecz obecnie mogłoby działać w jednym poziomie. W tym przypadku chodzi bardziej o rezerwę terenu i strategię na przyszłość niż podawanie rozwiązań na dziś. Dotyczy to także przeprawy przez szlak kolejowy. Estakada czy Tunel? To może być przydatne w tym miejscu. Będą to zapewne koszty obciążające Miasto.

Szacunek wpływów z podatków zależy od dwóch czynników: jak najszybszego uruchomienia procedur realizacyjnych zależnych m.in. od właścicieli terenu oraz od sugerowanego programu dla tego terenu w całości bądź dla wydzielonych działek. I to było intencją i rolą projektanta zilustrowaną na projekcie.

Ochronę środowiska przyrodniczego miasta zrealizowano w projekcie w następujący sposób:

- ochrona przed hałasem i spalinami: ograniczenie motorycznych właściwości projektowanego centrum.
- rewitalizacja Parku + pozyskanie zieleni po translokacji kortów na dach hali sportowej + zielone kraterki + kopce architektoniczne.
- powiększenie obszaru zielonego w sąsiedztwie Starego Cmentarza,

Oraz najważniejsze:

- wykorzystanie olbrzymiego rezerwuaru zieleni jakim jest lub będzie w przyszłości plantacja Tarniny w okręgu nasypu kolejowego – Tarnintar.